

*** Obrtno šolstvo in časnikarstvo.** Po uradnih poročilih o šolskem obiskovanju je bilo na obrtnih šolah 1. 1908. 44,4% nemških učencev, 44,3% Čehov, 5,6% Poljakov. Na Slovence, Hrvat, Lahe in Rusine odpade skromni ostanek, iz česar priha, kako malo je zanimanja pri Slovencih za obrtno vzgojo. Nasprotno je pa češki odstotek silno močan, če se pomisli, da ne tvorijo Čehi niti tretjine celotnega prebivalstva. Čehi skrbijo najbolj za izobrazbo svojih obrtnikov. Podobno govori statistika časopisja. En politični list se izdaja na 16.157 Lahov, 18.610 Čehov, 18.882 Nemcev, 38.494 Rumunov, 44.177 Slovencev, 44.461 Hrvatov, 44.762 Poljakov in 153.706 Rusinov.

*** Zakon proti napitnini.** Ameriška država Washington je prva, ki je sprejela v svoj kazenski zakon tudi postavbo proti napitnini, najsi jo že kdo da ali sprejme. Kdor daja ali pa kdor sprejema napitnino bo strogo kaznovan.

*** Srbija.** Iz Belgrada poročajo, da je brat pokojnega komornega sluga Kolakovića vložil proti princu Gjorgju na državnem pravdnistvu v Belgradu kazensko ovadbo zaradi umora. — Državno pravdnistvo pa je odbilo brez navedbe razlogov predlog glede kazenske preiskave.

*** Odpravljeno suženjstvo.** Belgijska vlada je odpravila suženjstvo v državi Kongo. Vendar!

*** Sv. sinod in moderni ruski pisatelji.** Iz Petrograda poročajo, da je sveti sinod sklenil pričeti akcijo proti modernim pisateljem.

*** Turčija.** Mladoturki razglašajo, da je sultan Abdul Hamid odstavljen in imenujejo Mohameda Rašida za naslednika. Zmaga Mladoturkov je torej popolna.

Zahtevajte „Učiteljskega Tovariša“ v vseh lokalih, kamor zahaja učiteljstvo!

Vestnik.

Izpremema v dež. šolskem svetu v Ljubljani. Poročajo nam, da je g. dr. Šušteršič odločil zastopstvo deželne odbora v dež. šol. svetu in da je na njegovo mesto poslan deželni odbornik g. prof. Evgen Jarc. Tako je postal član tiste korporacije, ki bi ga skoro disciplinirala, da ga ni rešil s svojim glasom tedanjim njen član — liberalce doktor Bleiweis. Upamo, da bo prof. Jarc kot šolnik na svojem mestu in da ga ne bo kot njegovega tovariša dr. Lampeta vodila samo politična strast, ampak pravičnost, preudarnost in srce. Ako je naše upanje opravičeno, dokažejo dejanja. In po teh ga bomo sodili, oziroma ga bodo sodila sama.

„Slovenčeva“ zavijanja. „Slovenec“ je poročal o občnem zboru „Vdovskega učiteljskega društva“ z nekako zmagozvestavo, češ, kmalu bo po vas liberalni učitelji. — Pristavil pa je, kako je šentviški žirovnik očital vrlenu g. Cepuderu, da je pristopil „Slomškovi zvezi“ češ, da liberalnemu učiteljsstvu zadostujejo le državni zakoni, g. Cepuder pa potrebuje dva je-roba, namreč državne in cerkvene zapovedi. G. Žirovnik je torej javno priznal, da on ne potrebuje cerkvenih zapovedi, temveč da lahko mladino vzgojuje brez — vere. Da svet zve resnico in vidi, kako mojstri v zavijanju so „Slovenčevi“ uredniki, moramo povedati, da tov. Žirovnik ni niti z eno besedo omenil cerkvene zapovedi ali pa vere. Pač pa je rekel, da resnim učiteljem zadostuje državno nadzorstvo, kakršno je ustanovljeno v državnem šolskem zakonu in torej ne potrebujejo še duhovniškega varuštva. — To je vse! A „Slovenec“ ima takoj v ero zraven; vemo pa vsi, da več na — jeziku, nego pa v sreč!

Izšla je 4. št. „Naše bodočnosti“ s prav zanimivo vsebino. List je prav primeren za šolske knjižnice. Jutri izide pa 4. številka „Domačega ognjišča“ s prav poučno vsebino za starše in vzgojitelje. List je neobhodno potreben za lokalne in okrajne učiteljske knjižnice. Prav toplo priporočamo oba lista.

„Naš List“ piše: „Kranjsko učiteljstvo bo v najkrajšem času očiščeno, ako že ni, ker so vsi neznačajnejši preskočili v Slomškovo Zvezo. Od zdaj naprej bodo le redke izjeme preskakovale in ostalo napredno učiteljstvo si bo globoko oddahnilo, ko ne bo več med njimi kukavice in izdajice! Poštenjak s poštenjakom bo sedel skupaj in vsi bodo laglje prenašali udarce in krivice zaznamovanih trinogov, sramote in pogube naše domovine.“ Res smilijo se nam vsi, ki so iz osebnih dobičkarstev prodali svoj značaj in si pritisnili na čelo pečat efalistva. Spoštujemo pa vse one pristaje S. Z., ki so iz prepričanja in iz početka v tej zvezi ter ne iščejo osebnih koristi v njej, ampak koristijo stanu!

Osebnosti na Kranjskem. Bivša supletinja v Godoviču F. Mavrova je postala prava učiteljica v Studnem. Namesto kot definitivne učiteljice na Viču imenovane V. Šornove je postala prov. učiteljica v Sp. Šiški E. Schmidmayerjeva.

Uršulinke v Škofji Loki so nedavno dobile, tako nam poročajo, od naučnega ministrstva dovoljenje za ustanovitev ženskega učiteljskega.

Leva roka. V Kraljevcu se je zavzel prof. Walter Simon za to, da pride tudi leva roka do veljave. Ustanovil je skupno z nadzornikom Tromnauom tečaj za to. V teh tečajih morajo otroci pisati, računati, risati tudi z levo roko in po kratkem času se je spoznalo, da so postali učenci enako pripravljeni delovati z obema rokama. Razstava je dokazala, da ne zaostajajo izdelki, izvršeni z levo roko, za onimi, ki so bili dovršeni z desno roko.

Otroški dan namerava napraviti dne 2. maja „Češka deželna komisija za obrambo otrok in za skrb za mladino na Češkem“ v družbi s „Šolsko Matico“. Ta slavnost bo kolikor mogoče preprosta, stroškom se bo načeloma izogibalo, da se doseže čim večji dohodek na korist češkega otroka. Na raznih krajih v Pragi bodo igrale godbe in peki pevski zbori, na tramvajskih vozovih bodo gospe in gospodje nabirali za otroke, istotako pri vseh blaginjah v denarnih zavodih in društvih. Popoldne bo velika otroška slavnost na razstavišču. Na programu bodo godba in otroške atrakcije. Prvi so uprizorili take „otroške dneve“ Danci v svoji prestolnici na predlog učitelja Jensena ter so nabrali v par letih znatno vsoto 450.000 danskih kron (1 danska krona znaša v našem denarju 1:35 K).

Šesto ljudsko knjižnico osnuje v kratkem tržaško počitniško akademsko društvo „Balkan“ v Lonjeru.

Nova odkritja v svetovnoznani postojnski jami. V sredo 7. t. m., je šlo v namen raziskovanja več udov jamske komisije v dosedaj še neznani del „Nadvojvoda Ivanove jame“, ki je 1600 m dolg ter poln najlepših kapnikov in se hoče umetnim potom v kratkem otvoriti širšemu občinstvu. Med večurno ekspedicijo in po premaganju neštetič nevarnosti se je hrabrim raziskovalcem posrečilo odkriti celo vrsto bajnih, dolgih stranskih in navpičnih hodnikov. Pripravljajo se še nadaljna odkritja.

Štipendiji za gluhe. Na graškem gluheznem zavodu je razpisanih za šolsko leto 1909/10. 21 štipendijev za zdrave, uboge, uka zmožne in na Štajersko pristojne gluhe otroke. Prošnje je treba nasloviti na deželni odbor štajerski, a jih je treba najdalje do 30. aprila t. l. odposlati na ravnateljstvo deželne gluheznice v Gradcu, Rosenberggürtel 21.

Boj proti alkoholu na Finskem. Na Finskem protialkoholno gibanje jako lepo uspeva. Že v soboto popoldne morajo biti zaprte vse manjše krčme, ob 2. popoldne pa tudi vse trgovine z vinom, pivom in žganjem in ostanejo zaprte do ponedeljka v jutro. Izjemo delajo le hoteli in fine restavracije z vrtovi. Vendar pa so tudi tu nabiti napisi, da se žganij pijače ne toči. V krčmah na deželi nimajo piva in tudi ne drugih žganih pijač. Povsod ustanavljajo treznostne hotele. Branjevi ne smejo prodajati alkoholnih pijač. Temu nasproti pa so povsod na razpolago brezalkoholne pijače in ob cestah stoje lesene utice, v katerih točijo poleti limonado in druga hladila.

„Lega nazionale“, podružnica za Gorico, je imela svoj letni občni zbor v mestni palači. Predsedoval je župan Bombig. Dohodkov 1. 1908. je bilo K 22457,94, stroškov K 7332,06. Posebno glasen je bil dr. Venier, ki je palagal posebno važnost na Podgoro. 58 otrok hodi v tamkajšnji otroški vrtec, okoli 80 v laško ljudsko šolo. V kratkem nameravajo otvoriti tam dekleško ljudsko šolo.

Nemški „Schulverein“ je ustanovil v zadnjih 14 dneh 19 novih podružnic, od teh 8 na Štajerskem. Vseh delavnih podružnic ima „Schulverein“ 1516, potemtakem se jih je v dobrem pol letu ustanovilo nad 100 novih. V zadnji seji je glavno vodstvo dovolilo 14.279 kron za obmejne kraje.

Slovenska Matica ima svoj 45. občni zbor v ponedeljek, dne 26. t. m., ob 8. zvečer v mestni dvorani v Ljubljani.

Uradna tajnost. Na Kranjskem je okrajni šolski nadzornik, ki katehetu neke šole pisмено javlja, kdaj pride inšpicirat dotično šolo. Pa ne morda zaradi taroka!

Pravice javnosti je priznalo ministrstvo za uk in bogocastje prvemu in drugemu razredu ženskega liceja zavodov šolskih sester „Notre Dame“ v Gorici.

Nadučitelj Danilo Fajgel slovenski skladatelj. Pod tem naslovom izide razprava, ki jo spisuje tov. Janko Leban. Spis bo imel na čelu tudi dobro pogojeno sliko blagopokojnega tovariša, ko sedi pri mizi ter s peresom v roki zamišljeno gleda na neko svojo skladbo, ki jo drži v levici.

Neki list je bagatelno pisal o Fajglju, da je bil samouk. Toda samouk je bil tudi Franc Levstik, ki se z njim v slovenskem jezikoznanstvu ni mogel meriti noben profesor, saj je znano, da je Levstik celo nekega profesorja pripravil na profesorski izpit. In Fajgel? Dasi samouk, je vendar največji slovenski kontrapunktist! Ko se je l. 1891. poganjal za umetniško štipendijo, ki jo je tudi dobil, je bil referat poveljen slavnemu dunajskemu kritiku dr. Hanslicku. Tedaj je Fajgljev prijatelj imel pri-

liko govoriti s Hanslickom samim. Rekel je slovečemu možu: „Sie werden an Fajgeljs Kompositionen keinen Geschmack finden“, na kar mu je Hanslick odgovoril: „Haben Sie keine Angst; ich verstehe auch die Kontrapunktisten wohl zu würdigen. Indessen haben die Slowenen an Fajgelj einen zweiten Bach; wie kommt nur der seltene Mensch zu einer so gediegenen Kenntnis des Kontrapunktes? Ich werde ihn sehr warm befürworten.“

Zanimivo je, da so Fajgljeve skladbe, ki jih je pred smrtjo poslal dvorni knjižnici na Dunaj, tehtale 17 kg. Zadnji Fajgljev opus je nosil št. 361! To je kolosalna plodovitost! Zanimivo je tudi, da je Fajgelj iznašel neko izpremembo pedalne klaviature, s katero iznašbo pa je žal, legel v grob.

Ker je bil Fajgelj Idričjan, so posebno njegovi rojaki lahko ponosni na odličnega moža!

Državna učna delavnica za košarstvo pri Sv. Barbari v Halozah. Učiteljstvo je bilo vsekakor najvažnejši činitelj, kadar je bilo treba kako novo idejo na gospodarskem polju med kmetijskim ljudstvom razširiti. Odkar smo ustanovili naš zavod, je zopet učiteljstvo, ki se izmed vseh stanov najbolj zanima za najnovejšo panogo kmetijstva: vrborejo in za edino rokodelstvo: košarstvo, za katero se na Spodnjem Štajerskem nahajajo vsi predpogoji, da postane domača industrija. Obojno — vrboreja in košarstvo — je pri nas stoprav v začetku razvoja in manjka nam še povrh tudi tozadevnih strokovnih spisov. — Tovariši in tovarišice se obračajo zaradi tega z raznimi vprašanji na tukajšnje vodstvo. Izprožila se je že tudi parkrat misel, prirediti poseben tečaj za ljudskošolsko učiteljstvo. Glavno vodstvo na Dunaju je naklonjeno tej zadevi in bi eventualno dovolilo obiskovalcem tečaja odškodnino stroškov. Tovariši in tovarišice, ki bi se hoteli udeležiti nameravanega tečaja — trajal bi najbrž en teden — se tem potom vabijo, da se pri podpisnem vodstvu zgledajo ter izjavijo, v katerem času bi jim tečaj najbolj ugajal in s katero odškodnino bi se zadovoljili. Sprejelo bi se samo do 20 učiteljev, oziroma učiteljic in bi podpisani skrbeli, da bi dobili obiskovalci poceni hrano in stanovanje. Vodja:

Anton Ogorelec

Razkol v laškem učiteljstvu. V Gradškem je zborovalo laško učiteljsko društvo o svojem gmotnem položaju. Učiteljice so zahtevale enako plačo z učitelji, česar pa zadnji za sedaj niso hoteli pripoznati. Posledica temu zanikanju je, da izstopijo vse učiteljice iz učiteljskega društva in bodo, ker jim gredo tudi nekateri poslanci na roko, same zahtevale uresničenje te zahteve. Učitelji pravijo, da imajo družine, da morajo vzgajati svoje otroke; to jim pa provzroča več stroškov. Učiteljice so pa navadno same, morejo torej živeti z manjšo plačo in nimajo potrebe, da bi trosile denar za drago obleko in najmodernejše klobuke in druge brezpotrebne reči. Učiteljice pa nasprotno trde, da ni res, da one nimajo nobenega vzdrževati, ker tudi one morajo skrbeti za matere, očete in brate in veliko staršev živi na stroške svojih hčera — učiteljic. Imajo pa tudi z učitelji enako delo in enako odgovornost, imajo torej tudi pravico do enake plače. Razkol med laškimi učitelji in učiteljicami je tako popoln, da se ne da več premostiti.

Obrtno šolstvo.

Šolski odbor za obrtno-nadaljevalno šolo v Ljubljani je izvolil v svoji seji dne 15. t. m. podpredsednikom nadučitelja Jakoba Dimnika in blaginikom pa trgovca Josipa Vidmarja. Pri tej seji se je tudi sklenilo, da se ima letos prirediti ob sklepu šolskega leta razstava šolskih izdelkov v „Mestnem domu“. Ta razstava se ima otvoriti v nedeljo dne 25. t. m. ob enajstih dopoldne in trajati do vstetega dne 2. maja.

Priprave za razstavo so se poverile posebnemu odboru, sestojecemu iz ravnatelja obrtne nadaljevalnice in pa iz voditeljev obrtnopripravljalnih tečajev. Razstavo samo bodo pa uredili učitelji s svojimi vajenci. Načelnik razstavnemu odboru je obrtnošolski nadzornik g. Ivan Šubice.

Najboljši izdelki se bodo nagradili s hranilničnimi knjižicami po 5 in 10 K. Za določitev nagrade se je odločilo posebno razsojevališče. Razstava se bo ob enajstih dopoldne slovesno otvorila in naslednjo nedeljo pa zopet ob enajstih dopoldne slovesno zaključila.

Kakor smo že poročali, se bo obrtno-nadaljevalna šola preselila iz tukajšnje realke v štiri mestne deške ljudske šole. Takoj po sklepu letošnjega šolskega leta, torej že maja meseca, se inventar sedanje obrtne-nadaljevalne šole sestavi, popiše in primerno porazdeli med nove obrtne šole.

Ker se ima preosnova izvršiti že s prihodnjim šolskim letom, se je šolskim vodstvom vsled sklepa šolskega odbora naročilo, primerno in pravočasno poskrbeti za potrebne učne moči. Prosilci, ki reflektujejo na pouk, naj se s prošnjami zglašajo pri šolskem vodstvu. Ozirati se bo pri nameštanju le na one prosilce, ki so specialno usposobljeni za takšen pouk. Le če primanjkuje izpranih učiteljev, se bodo name-

ščali tudi neizprani. Če so pa takšni že nameščeni, naj se ne odpuščajo brez vzroka. Iz tega sledi, da vsi, ki so letos poučevali, bodo smeli poučevati tudi prihodnje šolsko leto, če so izprani ali ne. Vsak neizpran učitelj bo imel pa letos v počitnicah priliko se specialno usposobiti v tečaju, ki bo zadnje dni avgusta in prve dni septembra v Ljubljani.

Pri odbiranju učnih moči se je glasom razpisa šolskega odbora za obrtno-nadaljevalno šole v Ljubljani z dne 20. septembra 1907 št. 31 ozirati v prvi vrsti na usposobljene učitelje lastnega zavoda, potem na usposobljene učitelje od drugih in če bi število prvih kakor drugih še ne zadoščalo, se je ozirati na učitelje lastnega zavoda, ki niso strokovno usposobljeni za pouk na obrtnih šolah.

Šolsko zdravstvo.

Otroške bolezni. V Berlinu so nedavno preiskovali, katere bolezni imajo otroci navadno, preden vstopijo v ljudsko šolo. Dognalo se je sledeče v eni šoli: 50 odstotkov otrok je še pred vstopom v šolo že prebilo ošpice, 26 odstotkov oslovski kašelj, 16 odstotkov kozice, 11 odstotkov škrlatice in 5 odstotkov difterije. Ker so vse te bolezni nalezljive, je dokazano, da šola ni kriva, ako otroci zbole, nego premala skrb mater. Seveda pa je nalezljivost v šoli lažje neizogibna, ako se pravočasno ne ukrene, da se bolni otroci obdržijo doma in šola zapre.

Naročajte in širite naš list!

Razgled po šolskem svetu.

— **Oporoka vrle češke kmetice.** Bogata kmetica, vdova brez otrok in sorodnikov, T. Milnerova iz Veskova pri Znojmu na Češkem, je zapustila sledečo oporoko: „Za dediča vsega svojega imetja v približni vrednosti 25.000 K določam „Matico“ za oskrbovanje čeških srednjih šol“, ki ohranjuje češke otroke svojemu rodu, da se mu ne odtujijo. — Ker imajo pa ravno v Znojmu Čehi hudo borbo za obstanek narodno češkega življa, določam kot zavedna Čehinja, kakršna hočem ostati do smrti, da porabi Matica moje imetje za ustanovitev češke gimnazije ali realke v Znojmu. — Ta dar polagam kot navadna kmetica na žrtvenik svojega naroda ter izražam željo, da bi me posnemali v tem še mnogi rodoljubi v prospeh našega naroda.“

— **Nov profesor na zagrebškem vseučilišču.** Dosedanji docent dr. Albert Bazala je imenovan javnim izrednim profesorjem teoretične in praktične filozofije na zagrebškem vseučilišču.

— **Dijaška banka v Moskvi.** Profesor finančnega prava na vseučilišču v Moskvi Ivan Ozerov je uresničil originalno idejo: ustanovil je dijaško banko, ki bo dajala dijakom in akademikom posojila in kredit pod ugodnimi pogoji. Kapital, ki je bil nabran znaša tri milijone rubljev. Ruskih dijakov in akademikov je 41.000 in od teh se morata dve tretjini boriti z najhujšo bedo. Nadejati se je torej, da bo nova banka velika dobrota za te siromake ter da bo nosila narodu velike moralne koristi.

— **Umrli je v Gradcu dr. Konrad Jarc,** dež. šolski nadzornik v pokouju in vitez reda železne krone. Pokojnik je bil kot nadzornik na svojem mestu. Zavedal se je vedno, da je Slovenec. Dr. Konrad Jarc je šel s cesarjem Maksimilijanom kot častnik v Meksiko, a se je po cesarjevi tragični smrti vrnil v Avstrijo, kjer je dobil mesto profesorja na gimnaziji.

Raznoterosti.

× **Umrljivost na Dunaju 1. 1908.** Lansko leto je umrlo na Dunaju 35.511 ljudi, in sicer 18.334 moškega in 17.177 ženskega spola. Med temi je bilo 8320 dojenčkov do enega leta, 2803 otrok pa do petega leta, skupaj 11.123, torej skoraj tretjina vseh slučajev. Med vzroki igra največjo vlogo jetika, ki je zahtevala 5564 žrtev.

× **Šibanje za potepuhe** je sprejela turška poslanska zbornica. Proti uvedbi šibe so glasovali liberalna unija in kristjani. Izmail Kamal je rekel, da je s tem Turčija izgubila ime moderne države.

× **Krojaški pomočnik kot profesor.** Konec marca je izginil iz Solnograda prof. Pierre iz Pariza. Ker je bil po mestu znan kot dober učitelj francoskega jezika, so ga vsi pogrešali in komaj sedaj so prišli na to, da je bil dozdnevni profesor Riess krojaški pomočnik iz Bavarskega, in da je zapustil v Solnogradu mnogo dolgov. Letošnje poletje je namreč hotel s svojimi učenkami in učenci napraviti izlet v Pariz, za kar so mu morali dati vsi nekako kavejico, ki je seveda sedaj ne dobe nazaj.

× **Usoda posestva.** Neko posestvo v Draždanah je prodal neki posestnik banki za

A. Zimmermann, ravnatelj.